

Список використаних джерел

1. Ємельянов Р. О. Правове регулювання участі адвоката-представника потерпілого в кримінальному провадженні. Європейські перспективи. 2020. № 3. С. 122–130
2. Рогатинська Н. З., Склярчук К. І. Особливості процесуального статусу потерпілого в кримінальному провадженні. Київський часопис права. 2022. № 1. С. 181–185.
3. Абламський С. Є. Захист прав і законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні : монографія за заг. ред. проф. О. О. Юхна. Харків : Панов, 2015. 240 с.

Чича Руслан Павлович,

старший викладач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

Військова агресія Російської Федерації проти України стала серйозним викликом для забезпечення безперервного та ефективного національного кримінального судочинства. Важливу роль у належному функціонуванні органів досудового розслідування відіграють механізми, які гарантують діяльність слідчих, прокурорів, інших уповноважених службових осіб на початку досудового розслідування.

24 лютого 2022 року у зв'язку з повномасштабною військовою агресією рф проти України Указом Президента України № 64/2022 введено воєнний стан строком на 30 діб. Воєнний стан в Україні продовжувався низкою Указів Президента України і діє до теперішнього часу.

За даними наведеними Офісом Генерального прокурора, з початку повномасштабного вторгнення рф в Україну, зафіксовано понад 72 тисячі воєнних злочинів, вчинених російськими військовими [1].

Необхідність практичного застосування процедури розслідування воєнних злочинів призвела до поетапної трансформації відповідних положень Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК). Відповідно до хронології змін, ще у 2014 році Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції» № 1631-VII від 12.08.2014 р.

КПК України було доповнено розділом IX-1 «Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції». В 2022 році розділ IX-1 КПК України отримав назву "Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану", також для забезпечення дієвості та ефективності розслідувань законодавець вніс додаткові зміни, які забезпечили ефективне кримінальне переслідування осіб що вчинили воєнні злочини та інші кримінальні провипорушення.

Частина 3 статті 7 КПК України передбачає що зміст та форма кримінального провадження в умовах воєнного стану повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, з урахуванням особливостей здійснення кримінального провадження, визначених у законі.

Згідно з положеннями ч. 1 ст. 214 КПК України слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, після самостійного виявлення ним обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), розпочати розслідування та надати заявнику витяг з ЄРДР через 24 години з моменту внесення таких відомостей. Такий порядок діє для всіх кримінальних проваджень і гарантує забезпечення прав потерпілої особи, повинен унеможливити безпідставну відмову у початку кримінального провадження і повністю відповідає практиці ЄСПЛ, яка встановлює стандарти ефективного розслідування: «Ефективність розслідування втілює в собі вимоги щодо оперативності та розумної швидкості. Навіть якщо існують перешкоди або труднощі, які перешкоджають прогресу розслідування у конкретній ситуації, оперативне реагування національних органів влади є надзвичайно важливим для підтримання громадської віри в їх відданість принципам верховенства права та їх здатність запобігати проявам сприяння незаконним діям або терпимості до них» [2].

В умовах воєнного стану, який за своєю суттю є надзвичайним правовим режимом, можуть з'явитися обставини що перешкоджають звичайному порядку реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та унеможливають внесення відомостей про кримінальне правопорушення відповідно до вимог ч. 1 ст. 214 КПК України. До таких обставин, відповідно до практики діяльності слідчих підрозділів в умовах воєнного стану, зокрема у прифронтових, так званих «сірих» зонах, тимчасово окупованих і деокупованих територіях можна віднести відсутність зв'язку, електроживлення, доступу до мережі інтернет, відсутність транспорту та доступу до окремих територій і будівель, загрози військового характеру тощо.

Відсутність технічної можливості доступу до ЄРДР, відповідно до положень КПК дозволяє слідчому, дізнавачу прокурору виносити постанову про початок досудового розслідування, яка повинна містити відомості, передбачені ч. 5 ст. 214 КПК України. Відповідні відомості вносяться до ЄРДР за першої ж нагоди. Згідно з положеннями КПК слідчий, дізнавач, прокурор зобов'язані винести постанову невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення. Форма та зміст постанови повинна відповідати вимогам передбаченим положеннями ст. 110 КПК України.

Відповідно до змін, внесених Законом України № 2201-IX від 14.04.2022 року до а. 1 п. 1 ст. 615 КПК України визначено, що до винесення відповідної постанови може бути проведено єдину невідкладну слідчу (розшукову) дію, а саме огляд місця події.

Фіксація перебігу та результатів огляду місця події, проводиться з врахуванням можливостей фактично наявних на момент їх здійснення. Огляд здійснюється доступними технічними засобами з подальшим складенням протоколу протягом сімдесяти двох годин з моменту проведення. Огляд з залученням понятих проводиться тільки за умови забезпечення їх безпеки, за інших обставин застосовується фіксація доступними технічними засобами, шляхом здійснення безперервного відеозапису.

Умови проведення огляду місця події, які можуть бути пов'язані з небезпекою для життя і здоров'я учасників, зокрема, загрозою обстрілів, мінною небезпекою, вірогідністю зустрічі з ворожими ДРГ, роблять важливим чинником швидкість проведення такого огляду з одночасним забезпеченням максимальної повноти та якості. В цьому випадку оптимальним виходом з ситуації є застосування відеофіксації за допомогою наявних технічних засобів, що значно пришвидшить виконання такої дії, з подальшим оформленням відповідних протоколів. Більше того, особа яка проводить огляд може застосовувати дистанційні засоби відеофіксації та аеровідеозйомки з прив'язкою до геолокації. В окремих випадках, можуть використовуватися супутникові знімки, як спосіб виявлення і фіксації місць вчинення воєнних злочинів.

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що своєчасний початок досудового розслідування під час воєнного стану, врахування всіх особливостей та об'єктивних умов прийняття процесуальних рішень і здійснення процесуальних дій в таких умовах, зокрема, огляду місця вчинення воєнного злочину, застосування найсучасніших засобів фіксації, залучення необхідних спеціалістів, використання актуальних алгоритмів та методик, дозволить

забезпечити виконання завдань кримінального провадження та сформувавши якісну і повну доказову базу по кожному такому злочину, в подальшому проводити необхідні експертні дослідження, що дозволить притягнути до відповідальності винних осіб у національних та міжнародних судах, вирішити питання про відшкодування завданих збитків.

Список використаних джерел

1. URL: <https://suspilne.media/417051-z-pocatku-vtorgnenna-v-ukraini-zafiksovano-ponad-72-tisaci-voennih-zlociniv-ogp/> (Дата звернення 25.04.2023).

2. Рішення ЄСПЛ у справі «Риженко проти України» URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a73#Text (Дата звернення 25.04.2023).

Чумаков Денис Дмитрович,

студент 2-го курсу навчально-наукового інституту № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кубарєва Ольга Володимирівна

доцент кафедри кримінального процесу

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

24 лютого 2022 відбулося повномасштабне вторгнення Росії на територію України внаслідок чого ми стикнулися з проблемами у кримінальному провадженні. Аналіз розгляду заяв про злочини а також відкриття кримінального провадження показали що вторгнення дуже сильно вплинуло на дані процеси, зокрема на – отримання та належного формування доказової бази про вчинені кримінальні правопорушення. Також під час здійснення досудового розслідування часто виникають проблеми, які пов'язані з невнесенням відомостей про злочини до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» де у п. 2 частини 1 статті 615 [1] зазначено:

– відомості, що підлягають внесенню до Єдиного реєстру досудових розслідувань, вносяться до нього за першої можливості, а процесуальні дії під час кримінального провадження фіксуються у відповідних процесуальних документах, а також за допомогою технічних засобів фіксування кримінального провадження, крім